

שער היחוד והאמונה – פרק ב

וְהָיָה מִכָּאן תְּשׁוּבַת הַמֵּינִים וְגִלּוֹי שְׂרֵשׁ טְעוּתָם הַכּוֹפְרִים בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית וּבְאֹתוֹת וּמוֹפְתֵי הַתּוֹרָה. שְׂטוּעִים בְּדַמְיוֹנָם הַכּוֹזֵב שֶׁמִּדְמִין מַעֲשֵׂה ה' עוֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ לְמַעֲשֵׂה אֲנוּשׁ וְתַחבּוּלוֹתָיו.

כִּי כַּאֲשֶׁר יֵצֵא לְצוּרָף כְּלִי – שׁוֹב אֵין הַכְּלִי צָרִיךְ לִיַּדִּי הַצּוּרָף, כִּי אֵף שֶׁיִּדְּיוּ מְסַלְקוֹת הַיִּמְנוֹ וְהוֹלִיךְ לוֹ בְּשׁוֹק, הַכְּלִי קָיִים בְּתַבְּנִיתוֹ וְצִלְמוֹ מִמַּשׁ כַּאֲשֶׁר יֵצֵא מִיַּדִּי הַצּוּרָף. כִּךְ מִדְמִין הַסְּכָלִים הָאֵלוּ מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

אֲדָךְ טַח מְרֵאוֹת עֵינֵיהֶם הַהִבְדֵּל הַגָּדוֹל שֶׁבֵּין מַעֲשֵׂה אֲנוּשׁ וְתַחבּוּלוֹתָיו, שֶׁהוּא יֵשׁ מֵיֵשׁ, רַק שֶׁמִּשְׁנֵה הַצּוּרָה וְהַתְּמוּנָה מִתְּמוּנַת חֲתִיכַת כֶּסֶף לְתַמוּנַת כְּלִי, לְמַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁהוּא יֵשׁ מֵאֵין.

וְהוּא פְּלֵא גָדוֹל יוֹתֵר מִקְרִיעַת יָם סוּף עַל דֶּרֶךְ מְשָׁל, שֶׁהוֹלִיךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלֵּילָה, וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם, וַנִּצְבּוּ כְּמוֹ נֵד וְכַחוּמָה. וְאֵלוּ הַפְּסִיק ה' אֶת הָרוּחַ כְּרָגַע, הָיוּ הַמַּיִם חוֹזְרִים וְנִגְרִים בְּמִוֶּרֶד כְּדֶרֶךְם וְטַבְּעָם, וְלֹא קָמוּ כַחוּמָה בְּלִי סִפְק. אֵף שֶׁהִטְבַּע הַזֶּה בַּמַּיִם גַּם כֵּן נִבְרָא וּמִחֲדָשׁ יֵשׁ מֵאֵין, שֶׁהָרִי חוֹמַת אֲבָנִים נִצְבַּת מַעֲצָמָה בְּלִי רוּחַ, רַק שֶׁטְּבַע הַמַּיִם אֵינּוּ כֵּן.

וְכָל שֶׁכֵּן וְקַל וְחֹמֶר בְּבְרִיאַת יֵשׁ מֵאֵין, שֶׁהִיא לְמַעַל מֵהִטְבַּע וְהַפְּלֵא וְפֵלֵא יוֹתֵר מִקְרִיעַת יָם סוּף, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁבְּהַסְתַּלְקוֹת כַּח הַבּוֹרֵא מִן הַנְּבְרָא חֵס וְשָׁלוֹם יָשׁוּב הַנְּבְרָא לְאֵין וְאַפְסֵ מִמַּשׁ. אֵלֵא צָרִיךְ לַהֲיוֹת כַּח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעַל תְּמִיד לַהֲחִיּוֹתוֹ וּלְקִיּוֹ.

וְהוּן הוּן בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת הַדְּבּוּר מַעֲשֵׂרָה מֵאַמְרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָאוּ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר "וְאֵתָה מְחִיָּה אֶת כָּלֵם" (נחמי' ט, ו), אֵל תִּקְרִי "מְחִיָּה" אֵלֵא "מְחִיָּה", דְּהֵינּוּ יֵשׁ מֵאֵין. "וְאֵתָה" הוּן בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת מֵאֵלֶיךָ וְעַד תִּי"ו, וְהֵי"א הִיא ה' מוֹצְאוֹת הַפֶּה, מִקּוֹר הָאוֹתִיּוֹת.

וְאֵף שֶׁאֵין לוֹ דְמוּת הַגּוּף, הָרִי מִקְרָא מְלֵא דְבַר הַכְּתוּב: "וַיִּדְבֵּר ה'", "וַיֵּאמֶר ה'". וְהִיא בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת הַכ"ב אוֹתִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת לְנִבְיָאִים, וּמִתְּלַבְּשׁוֹת בְּשִׁכְלָם וְהַשְׁגָּתָם בְּמִרְאֵה הַנְּבוּאָה, וְגַם בְּמִחְשַׁבְתָּם וְדְבּוּרָם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "רוּחַ ה' דִּבֶּר בִּי וּמְלָתוֹ עַל לְשׁוֹנֵי" (שמואל ב, כג, ב), וְכְמוֹ שֶׁכְּתַב הָאֶר"י זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה [בְּשַׁעַר הַנְּבוּאָה].

וְכַעֲיֵן זֶה הִיא הַתְּלַבְּשׁוֹת הָאוֹתִיּוֹת בְּבְרוּאִים, כְּדַכְּתִיב "בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם" (תהלים לג, ו), רַק שֶׁהִיא עַל יַדִּי הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת רַבּוֹת וְעֲצוּמוֹת עַד שִׁיּוֹרְדוֹת לַעֲשֵׂיָה גּוֹפְנִית; מֵה שֶׁאֵין כֵּן הַשְּׁגַת הַנְּבִיָּאִים הִיא בְּאַצִּילוֹת הַמִּתְּלַבְּשֵׁת בְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה.

7) במאמרי חסידות (ראה ספר המאמרים תרמ"ג עמ' מ'), מביאים דוגמה גשמית להמחשת הדבר מזריקת אבן: כאשר אדם זורק אבן מלמטה למעלה, היא עפה באוויר זמן מה ואחר כך נופלת חזרה לארץ. כיוון שמעוף האבן הוא חידוש ביחס לטבע האבן, שהרי בטבעה האבן יורדת מלמעלה למטה, אם-כן פעולת הזריקה מתייחסת אך ורק לכוח, ולכן, מיד כשכלה הכוח – האבן נופלת מיד. וראה בעיונים לפרק זה סעיף ה, מדוע בשער היחוד והאמונה הביא רבנו הזקן את הדוגמה מקריעת-ים-סוף (דלקמן) ולא את הדוגמה מזריקת אבן.

(חשוב לציין, שישנו הבדל גדול בין המשל מכוח הזריקה לנמשל למעלה: כוח הזריקה המתלבש בפעולה נפרד ממקורו, מיד האדם הזורק (ונושא המשל הוא רק בנוגע ליחס פעולת תעופת האבן עם הכוח המתלבש בה); מה-שאינ-כן למעלה, הכוח האלוקי אינו נפרד ח"ו ממקורו אלא הוא דבוק בו תמיד. ראה בעניין זה בהמשך תער"ב ח"ב עמ' תרפב ואילך).